

Sätt- filosofi

En introduktion

Bo Andersson

Upphovsman till Sättfilosofin och sättansatsen

En filosofi om de sätt på vilka världen tar form — och hur vi kan forma dem mer medvetet.

---

1 En enkel utgångspunkt

6 Sättfilosofi som hållning

2 Ett vardagligt exempel

7 Sättfilosofins karta

3 Vad är ett "sätt"?

8 Den formativa spiralen

4 Från vad till hur

9 Varför sättfilosofi behövs idag

5 Sättens formativa kraft

10 En filosofi om formation

1

En enkel utgångspunkt

Allt som finns, upplevs, förstås och görs sker alltid på ett sätt.

Vi talar, lyssnar, tänker, organiserar, undervisar, vårdar, bygger och lever — alltid på något visst sätt. Detta sätt är inte en detalj som läggs till i efterhand. Det är det som gör att något över huvud taget kan framträda, bli begripligt och få verkan.

Sättfilosofi utgår från denna enkla men djupgående insikt:

Formen gör innehållet möjligt.

Ett sätt är en formprincip — ett mönster som gör något möjligt att vara, bli förstått och få betydelse.

När vi ändrar sätt förändras världen, även om det yttre verkar vara detsamma.

2

Ett vardagligt exempel

Två lärare möter samma elev.

Lärare A

Ser en elev med problem.

Lärare B

Ser en elev i behov av stöd.

Skillnaden ligger inte bara i orden, utan i sättet att se. Det första sättet kan leda till kontroll och disciplin. Det andra till förståelse och anpassning.

Ett nytt sätt öppnar en ny värld av handlingar.

Sättfilosofi undersöker sådana formativa skillnader — hur valet av ett sätt att se avgör vilka handlingar som ens är möjliga.

3 Vad är ett "sätt"?

Ett sätt är inte bara stil, metod eller attityd. Det är en grundstruktur som formar:

- vad som blir synligt
  - vad som räknas som relevant
  - vilka handlingar som framstår som möjliga
  - hur relationer organiseras
  - vilken sorts värld som uppstår
-

Ett sätt är därför både:

Strukturerande

det formar erfarenhet

Format

det kan förändras genom reflektion och praktik

Sätt är dynamiska. De bär historia, kultur, kroppslighet och sammanhang — men de kan också omformas.

4 Från vad till hur

Traditionell filosofi frågar ofta:

Traditionellt	Sättfilosofi
Vad är verklighet?	<i>På vilket sätt framträder verkligheten?</i>
Vad är kunskap?	<i>På vilket sätt vet vi?</i>
Vad är rätt handling?	<i>På vilket sätt handlar vi?</i>
	<i>På vilket sätt är vi med varandra?</i>

Detta innebär inte att innehållet blir oviktigt. Det innebär att formen blir synlig som avgörande.

5 Sättens formativa kraft

Sätt gör tre saker samtidigt:

Öppnar

De gör vissa möjligheter synliga och tillgängliga.

Begränsar

De gör andra möjligheter svåra eller otänkbara.

Formar

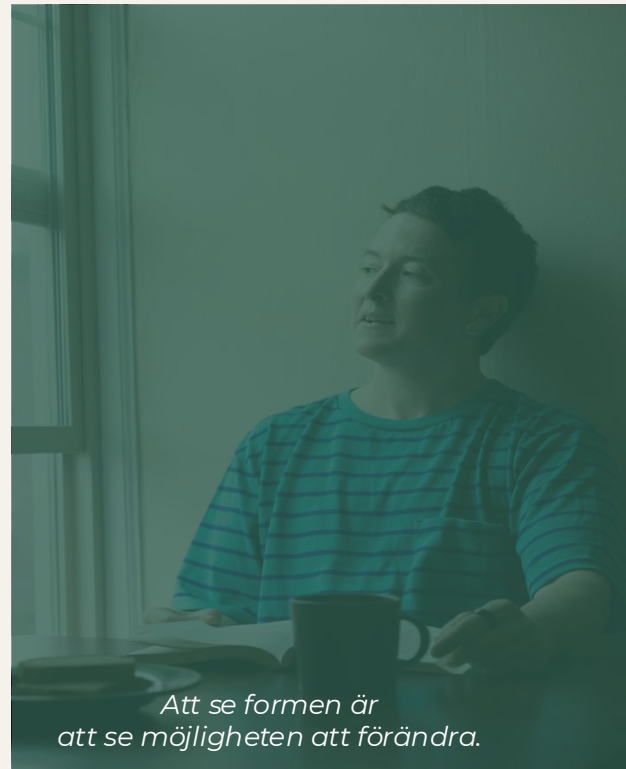
De skapar stabila mönster i tanke, relation och handling.

Sätt formar inte bara vad vi gör — de formar vilka vi kan bli.

Sättfilosofi är inte en ideologi eller en färdig doktrin. Det är en uppmärksamhet på form.

Att tänka sättfilosofiskt innebär att:

- undersöka hur något är satt
- synliggöra alternativa sätt
- pröva vilka sätt som bär eller begränsar
- medvetet odla mer generativa sätt

*Att se formen är
att se möjligheten att förändra.*

Det är en formativ hållning till världen.

Sättfilosofi ger inte svar på vad som ska göras — den ger redskapen att urskilja hur det görs, och varför det spelar roll.

7 Sättfilosofins karta

Ett sammanhängande system av frågor om hur världen tar form på olika nivåer.

Sättontologi

världen som framträder

Hur något finns. Vad gör att något framträder som just detta?

Sättepistemologi

kunskap som sätt att veta

Hur något kan bli känt och begripligt.

Sättlogik

tänkande som sätt att urskilja

Hur vi skiljer, ordnar och drar slutsatser.

Sättetik

relationer som sätt att vara

Hur vi möter och påverkar andra genom vårt sätt att vara.

Sättmetodologi

undersökning som sätt att forma världen

Hur metoder skapar sina egna fenomen.

Sättmetodik

processer som sätt att göra

Hur praktiker får sin rytm och karaktär.

Sättpraktik

levda sätt

Hur sätt blir kropp, rum och handling.

Sättspiralen

Sätt uppstår inte en gång för alla. De utvecklas genom en återkommande process som formerar organisationer och samhällen:

Denna rörelse innebär att organisationer och samhällen ständigt skapar och omskapar sina världar.

9 Varför sättilosofi behövs idag

I komplexa samhällen räcker det inte att fråga vad som är sant eller effektivt. Vi behöver också fråga:

Vilka sätt att vara odlar vi?

Vilka möjligheter öppnar eller stänger de?

Vilka människor och relationer formar de?

Vilka världar gör de möjliga?

Sättilosofi ger språk och begrepp för att arbeta med dessa frågor.

10 En filosofi om formation

Sättfilosofi kan sammanfattas i några enkla satser:

- 1 **Att tänka är att arbeta med sätt.**
  - 2 **Att veta är att veta på ett sätt.**
  - 3 **Att handla är att handla på ett sätt.**
  - 4 **Att leva är att formas av sätt.**
-

Frågan är därför aldrig bara vad något är, utan:

På vilket sätt är det — och vad gör detta sätt möjligt?

Sättinstitutet

Sättfilosofi i praktiken

---

sattinstitutet.se

« *På vilket sätt är det — och vad gör detta sätt möjligt? »*